

וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ. וְהָאָרֶץ הוּא חֵד. תְּהוֹ תֵרִין. בְּהוֹ תִלָּת.
 חֶשֶׁךְ אַרְבַּע. תְּהוֹם חֲמֵשׁ. וְאַרְבַּע אֵינוֹן דְּכִלְיָן בְּגוֹפֵא
 וְאֵינוֹן אַרְבַּע יְסוּדִין דְּאֵינוֹן קְלִיפִין דְּאַגוּזָא, וּבְגִין דָּא
 וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ. וְאוּקְמוּהָ הִיְתָה מְקַדְמָת דְּנָא, דְּהֵכִי
 אֶרְחָא דְּקְלִיפִין דְּמְקַדְמִין לְמוֹחָא.

וְרוּחַ אֱלֹהִים דָּא רוּחָא דְּמְשִׁיחָא, דְּמִיד דִּיְהֵא מְרַחֶפֶת
 עַל אַנְפֵי מִיָּא דְּאוּרִייתָא מִיד יְהֵא פּוֹרְקָנָא, הַדָּא
 הוּא דְּכַתִּיב (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר. וַיִּשְׁלַחְהוּ יְיָ
 אֱלֹהִים, מִיד (למשיחא) מְשִׁיחָא דְּהוּא בְּגַנְתָּא דְּעֵדֶן בְּמָה
 דְּאַתְמָר בֵּיה וַיִּשְׁלַחְהוּ מִגֵּן עֵדֶן מְעַדִּין דִּילֵיה. וְאַמָּאי
 לְעֵבוֹד אֶת הָאָדָמָה דְּאִיהִי שְׂכִינְתָּא בְּגִין דָּא וַיִּשְׁלַחְהוּ
 מִיד, דִּיפּוּק מִתְמָן.

וַיִּשְׁכֵּן מִקְדָּם לְגֵן עֵדֶן אֶת הַכְּרוּבִים דְּאֵינוֹן מְשִׁיחַ בֵּן
 דוֹד וּמְשִׁיחַ בֵּן יוֹסֵף דְּמְשַׁכָּא רוּחָא דְּמְשִׁיחָא
 דְּאַתְמָר בֵּיה, וְרוּחַ אֱלֹהִים דָּא שִׁלְ"ה הוּא דְּאַתְמָר בֵּיה
 וְאַצְלָתִי מִן הָרוּחַ, דְּהֵכִי סָלִיק שִׁלְה מִשָּׁה בְּחוּשְׁבָנָא.
 וַיִּשְׁכֵּן מִקְדָּם, דְּאַקְדִּים שִׁלְה לְתַרְוּוּיָהוּ בְּגִין דִּיְהֵא
 מְרַחֶפֶת עַל אַנְפּוּי דְּאוּרִייתָא וּפּוֹרְקָנָא בֵּיה תְּלִיָּא וְהֵא
 אוּקְמוּהָ.

וְאֵת לְהַט הַחֶרֶב הַמְתַּהַפֶּכֶת מִיד יְהֵא בִידֵיה. וּמָאי נִיהוּ,
 מִטָּה מִטְט"רוֹן דְּאַתְהַפֵּךְ מִמְטָה לְנַחֵשׁ וּמִנַּחֵשׁ

לְמִטָּה. וְעוֹד מִטָּה דָּא שְׂכִינְתָּא תַתָּאָה וְאִם זָכוּ יִשְׂרָאֵל
כְּלַפֵּי חֶסֶד לְיַמִּינָא וְיִפְקוּן בְּרַחֲמֵי. וְאִם לָאוּ מִטָּה כְּלַפֵּי
חוּבָה לְסִטְרָא דְגְבוּרָ"ה דִּתְמָן נַחֲשׁ, אֵל אַחֵר. דִּתְבַע
לְשִׁפוּךְ דְּמָא וְאֶתְקַטִּיל מְשִׁיחַ וְסִגְיֵינן מִיִּשְׂרָאֵל. וּבְגִין
דָּא אֲתָמַר (רות ג) שְׂכָבִי עַד הַבֶּקֶר דְּאִיהוּ בִקֵּר דְּאַבְרָהָם
דִּיְהֵא מִטָּה כְּלַפֵּי חֶסֶד וּבְגִין דָּא וְאֵת לְהַט הַחֶרֶב
הַמְתַּהֲפֶכֶת וְכֹלָא לְשִׁמּוֹר אֶת דְּרָךְ עֵץ הַחַיִּים דְּאִיהִי
אוֹרֵייתָא דְּאֲתָמַר בְּהָ עֵץ חַיִּים הִיא וְאִיהִי אוֹרֵייתָא דְּבַעַל
פֶּה. אִם זָכָה בַר נֶשׁ, אִיהִי סֵם חַיִּים דִּילֵיהּ. וְאִם לָאוּ,
הִיא מְתַהֲפֶכֶת לֵיהּ לְסֵם הַמּוֹת. וְהֵא אוּקְמוּהּ מְאִרִי
מִתְנִיתִין חֲכִי, כְּגוֹוְנָא דְּמִטָּה דְּאֶתְהַפֵּךְ לְנַחֲשׁ וּמִנַּחֲשׁ
לְמִטָּה. וּבְזַמְנָא הַהוּא יִתְמַחוּן מִן עַלְמָא כָּל אֵינּוֹן דְּאֲתָמַר
בְּהוֹן (שְׁמוֹת ז) וַיַּעֲשׂוּ בֵּן חֲרָטוּמִי מִצָּרִים בְּלִטְיָהֶם: (עד כאן

מדהשמטות)

השלמה מדהשמטות (סימן ל)

אֲמַר רַבִּי בְּרַכְיָה מַאי דְּכָתִיב וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ, מַאי
מִשְׁמַע הִיְתָה, שְׂפָכֶר הִיְתָה. וּמַאי תְּהוֹ, דְּבַר
הַמְתָּהָא אֶת בְּנֵי אָדָם. וּמַאי בְּהוֹ, דְּבַר שֵׁשׁ בּוֹ מִמֶּשׁ,
דְּכָתִיב בְּהוֹ, בּוֹ הוּא. עַל שֵׁם מַאי דְּכָתִיב (קהלת ז) גַּם אֵת
זֶה לְעֵמֶת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים. בְּרָא בְּהוֹ וְשֵׁם מְקוֹמוֹ
בְּשָׁלוֹם. בְּרָא תְּהוֹ וְשֵׁם מְקוֹמוֹ בְּרַע. בְּהוֹ בְּשָׁלוֹם דְּכָתִיב

(איוב כד) עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו. מְלַמֵּד שְׁמֵכָאֵל שֶׁר יְמִינוֹ
 שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִיָּם וּבָרַד. וְגַבְרִיאֵל שֶׁר שְׁמָאֵלוֹ,
 אֵשׁ. וְשֶׁר שְׁלוֹם בֵּינֵיהֶם מְכַרְיַע וְהֵינּוּ דְכָתִיב עוֹשֶׂה
 שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו. וּמַנְלֵן דְּבִהוּ שְׁלוֹם, דְּכָתִיב (ישעיה מד)
 עוֹשֶׂה שְׁלוֹם וּבוֹרֵא רָע, הָא פִּיצַד רָע מִתְהוּ וְשְׁלוֹם
 מִבְּהוּ, בְּרָא תְהוּ וְשָׁם מְקוֹמוֹ בְּרָע, שְׁנֵאמַר עוֹשֶׂה שְׁלוֹם
 וּבוֹרֵא רָע. בְּרָא בְּהוּ וְשָׁם מְקוֹמוֹ בְּשְׁלוֹם שְׁנֵאמַר עוֹשֶׂה
 שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו ע"כ: (עד כאן מזההשטות)

תּוֹסֵפֶת

בְּרֵאשִׁית בְּרָא רִמּוֹ לְכַתָּר
 חֲכָמָה. אֱלֹהִים רוֹמֵז לְבִינָה.
 אֵת רוֹמֵז לְגְדוּלָה וְגַבּוּרָה.
 הַשְּׁמַיִם דָּא הוּא תַּפְאָרֵת.
 וְאֵת רוֹמֵז לְנִצְיַח הוֹ"ד יְסוּ"ד.
 הָאֶרֶץ רוֹמֵז לְמַלְכוּת: (עד כאן

תּוֹסֵפֶת)

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי
 אוֹר. (ויאמר אלהים למי הוא אומר אינו
 אומר אלא לאחרים. יהי (לעיל בב) אוֹר
 לְעוֹלָם הַזֶּה. וַיְהִי אוֹר לְעוֹלָם הַבָּא). וְדָא

(דא) אֵיהוּ נְהוּרָא

דְּבָרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 בְּקַדְמֵיתָא. וְהוּא נְהוּרָא

דְּעֵינָא. וְהוּא נְהוּרָא דְאַחֲזֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם
 קְדָמָא וְהוּי חֲזִי בֵּיה מְסִיפֵי עֲלָמָא וְעַד סִיפֵי עֲלָמָא.
 וְהוּא נְהוּרָא דְאַחֲזֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדוּד וְהוּא מְשִׁבַח
 וְאֹמֵר (תהלים לא) מָה רַב טוֹבְךָ אֲשֶׁר צִפַּנְתָּ לִירֵאִיךָ. וְהוּא
 נְהוּרָא דְאַחֲזֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִשָּׁה וְחָמָא בֵּיה
 מְגַלְעַד וְעַד דָּן.

וּבְשַׁעֲתָא דְחָמָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיקוּמוֹן תְּלַתָּא

דְּרִין חֵיבִין. וְאַנּוֹן דְּרָא דְּאַנּוּשׁ וְדָרָא דְּטוֹפְנָא וְדָרָא
 דְּפִלְגָּה (ב"א גְּנִיז לִיה) בְּגִין דְּלֹא יִשְׁתַּמְּשׁוֹן בֵּיהּ, וְיֵהֵב יִתִּיה
 קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִשָּׁה וְאַשְׁתַּמְּשׁ בֵּיהּ תְּלַת יְרַחִין
 דְּאַשְׁתַּאֲרוֹן לִיה מִיּוֹמֵי עֲבוּרָא דִּילִיה. כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר,
 (שמות ב) וְתִצְפְּנֶהוּ שְׁלֹשָׁה יְרַחִים.

וּבַתֵּר תְּלַת יְרַחִין עָאֵל קָמִי פִּרְעָה נָטִיל לִיה קוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא מִנִּיהּ. עַד דְּקָאִים עַל טוֹרָא דְּסִינַי
 לְקַבְּלָא אוֹרֵייתָא וְהִדְר לִיה תְּהוּא נְהוּרָא וְאַשְׁתַּמְּשׁ בֵּיהּ
 כָּל יוֹמוֹי. וְלֹא יִכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִקְרַב בְּהִדְיָה עַד דְּיֵהֵב
 מִסּוּהָ עַל אַנְפוּי כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר, (שמות לד) וַיִּירָאוּ מִגִּשְׁת
 אֱלֹהֵי. וְאַתְּ עֲטַף בֵּיהּ כְּטֹלִית. הִדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (תהלים קד)
 עוֹטָה אוֹר כְּשֶׁלֶמָה.

יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר. כָּל מֵה דְאִתְמַר בֵּיה וַיְהִי הוּא בְּעֵלְמָא
 דִּין וּבְעֵלְמָא דְאִתִּי. אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֹר דְּבָרָא
 קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּעוּבְדָא דְבְרֵאשִׁית הָוָה סָלִיק נְהוּרִיה
 מְסִיפֵי עֵלְמָא עַד סִיפֵי עֵלְמָא וְאִתְגַּנִּיז.

מֵאֵי טַעְמָא אִתְגַּנִּיז. בְּגִין דְּלֹא יִתְהַנּוּן מִנֵּיה חֲיִיבֵי
 עֵלְמָא. וְעֵלְמִין לָא יִתְהַנּוּן בְּגִינֵיהוֹן. וְהוּא טָמִיר
 לְצַדִּיקָא, לְצַדִּיק דִּיקָא (דף לב ע"א) דְּכָתִיב, (תהלים צו) אֹר
 זָרוּעַ לְצַדִּיק וּלְיֹשְׁרֵי לֵב שְׂמַחָה וּכְדִין יִתְבַּסְּמוּן עֵלְמִין
 וַיְהוֹן כֹּלָא חֵד. וְעַד יוֹמָא דִּיהָא עֵלְמָא דְאִתִּי הוּא טָמִיר
 וּגְנִיז.

הֵהוּא נְהוּרָא נָפֶק מִגּו חֲשׂוּכָא דְאִתְגַּלְפָּא בְּקַלְפוּי
 דְּטָמִירָא דְכֹלָא. עַד דִּמְהֵהוּא נְהוּרָא דְאִתְגַּנִּיז
 אִתְגַּלְיָהּ בְּשִׁבִיל חֵד טָמִירָא לְחֲשׂוּכָא דְלִתְתָא וּנְהוּרָא
 שְׂאֵרֵי בֵּיה. מָאן חֲשׂוּכָא דְלִתְתָא. הֵהוּא דְאִקְרִי לִילָה
 דְּכָתִיב בֵּיה וְלַחֲשֶׁךְ קָרָא לִילָה.

וְעַל דָּא תְנִינָן מֵאֵי דְכָתִיב, (איוב יב) מְגַלָּה עֲמוּקוֹת מִנֵּי
 חֲשֶׁךְ. רַבִּי יוֹסִי אֹמַר אֵי תִימָא מִחֲשֶׁךְ סְתִים
 אִתְגַּלְיִין. הָא חֲזִינָן דְּטָמִירִין אֲנוּן כָּל אֲנוּן כְּתָרִין עֵלְאִין
 וְקָרִינָן עֲמוּקוֹת. מַהוּ מְגַלָּה. אֵלָא כָּל אֲנוּן טָמִירִין עֵלְאִין
 לָא אִתְגַּלְיִין אֵלָא מִגּו הֵהוּא חֲשׂוּכָא דְאִיהוּ בְּרֻזָּא
 דְּלִילָא. (וַיְהִי כֹלָא חֵד בְּרֻזָּא דְוַהֲקָה אֹר הַלְבָנָה כְּאֹר הַחֲמָה בְּרֻזָּא חֵדָּא וְעַד יוֹמָא

דִּינִי הוּא גִגּוּ וְטָמִיר (שׁוּךְ לַעֲלִיל בַּשְּׁטָה ב) תָּא תְּנִי, כָּל אַנּוּן עֲמִיקִין
 סְתִימִין דְּנִפְקִי מִגּוּ מַחְשָׁבָה וְקָלָא נְטִיל לֹון לָא אַתְגְּלִיין
 עַד דְּמַלָּה מְגַלָּה לֹון. מָאן מַלָּה הֵינּוּ דְבוּר.

וְהֵאִי דְבוּר אֶקְרִי שַׁבַּת. וּבְגִין דְּשַׁבַּת אֶקְרִי דְבוּר, דְבוּר
 דְּחֹול אֶסוּר בְּשַׁבַּת. (גליון מהרש"ב וְכָף הָהָה עֲבִיד רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּד

חֲמִי לְאִמְיָה דְּהוֹת מִשְׁתַּעֲיָא הָהָה אָמַר לֵהּ אִמָּא, שְׁתּוּקִי שַׁבַּת הוּא וְאַסִּיר). בְּגִין
 דְּדְבוּר דָּא בְּעֵיא לְשַׁלְטָאָה וְלָא אַחְרָא. וְהֵאִי דְבוּר דְּאִיהוּ
 אֶתִי מְסֻטָּרָא דְּחֻשְׁךָ מְגַלָּה עֲמוּקוֹת מְגִוִיָּה. וּמִשְׁמַע מְנִי
 חֻשְׁךָ. הֵהוּא דְּאֶתִי מְסֻטָּרָא דְּחֻשְׁךָ דְּכִתִּיב מְנִי דְּיִיקָא.

השלמה מזהה שמטות (סימן ל"א)

יִשָּׁב רַבִּי בּוֹן וְדָרַשׁ מֵהוּ דְּכִתִּיב (ישעיה מדה) יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרָא
 חֻשְׁךָ. אֶלָּא אוֹר שְׁיֵשׁ בּוֹ מִמַּשׁ כְּתִיב בּוֹ יִצְרָה.

חֻשְׁךָ שְׁאִין בּוֹ מִמַּשׁ כְּתִיב בּוֹ בְּרִיאָה כְּמָה דְּאֵת אָמַר (עמוס
 ד) יוֹצֵר הָרִים וּבוֹרָא רוּחַ. אִי בְּעִית אִימָא אוֹר שְׁיֵשׁ בּוֹ
 מִמַּשׁ, כְּתִיב בּוֹ עֲשִׂיהָ. דְּכִתִּיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר
 וַיְהִי אוֹר. וְאִין הוּיָה אֶלָּא עֲשִׂיהָ וְקָרִי בֵּיהּ יִצְרָה. חֻשְׁךָ
 דְּלָא הוּיָה בֵּיהּ עֲשִׂיהָ אֶלָּא הַבְּדִלָּה וְהַפְּרָשָׁה קָרִי בֵּיהּ
 בְּרִיאָה כְּמָה דְּאֵת אָמַר הַבְּרִיא פְּלוּנִי וְכוּ'. אָמַר רַבִּי
 בְּרַכְיָה מֵהוּ דְּכִתִּיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר וְלָא
 אָמַר וַיְהִי. מְשַׁל לְמַלְךְ שְׁהִיָּה לוֹ חֶפְץָּ נָאָה וְהַקְצָהוּ עַד
 שְׁזִימָן לוֹ מְקוּם וְשִׁמְהוּ שְׁם הָדָא הוּא דְּכִתִּיב יְהִי אוֹר וַיְהִי
 אוֹר שְׁכַבְרָה הִיָּה. ע"כ: (עד כאן מזהה שמטות)

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֵי הָכִי מֵאֵי דְכְתִיב וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין
הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. אָמַר לִיה, אֹר אֶפִּיק יוֹם וְחֹשֶׁךְ
אֶפִּיק לַיְלָה. לְבַתֵּר חֶבֶר לֹון כְּחָדָא וְהוּוּ חַד דְכְתִיב וַיְהִי
עָרֵב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד. דְּלִיְלָה וַיּוֹם אֶקְרוּן חַד. וְהֵאֵי
דְכְתִיב וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ (דְּאֶפְרִישׁ מִחֻלּוּקָתָא)
דָּא בְּזִמְנָא דְגְלוּתָא דְאֶשְׁתַּכַּח פְּרוּדָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק עַד הָכָא דְכוּרָא בְּאֹר וּנְוִקְבָא בְּחֶשׂוּכָא.
לְבַתֵּר מִתְחַבְּרֵן כְּחָדָא לְמַהוּי חַד. בְּמֵאֵי אֶתְפְּרֶשְׁאֵן
לְאֶשְׁתְּמוּדְעָא בֵּין נְהוּרָא וּבֵין חֶשׂוּכָא. מִתְפְּרֶשְׁן דְרַגִּין
וְתַרוּוּיֵיהוּ כְּחַד הוּוּ. דְהָא לִית נְהוּרָא אֶלָּא בְּחֶשׂוּכָא וְלִית
חֶשׂוּכָא אֶלָּא בְּנְהוּרָא. וְאֶף עַל גַּב דְּאֶנוּן חַד אֶתְפְּרֶשְׁן
בְּגוּוּנִין וְעַם כָּל דָּא אֶנוּן חַד דְכְתִיב יוֹם אֶחָד.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר עַל בְּרִית עֲלָמָא אֶתְבְּרִי וְאֶתְקִיִּים
דְכְתִיב, (יִרְמִיָּה לֵג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת
שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי. מָאן בְּרִית דָּא צְדִיק יְסוּדָא
דְעֲלָמָא דְאִיהוּ רִזָּא דְזִכּוּר. וְעַל דָּא עֲלָמָא קִיִּמָּא בְּבְרִית
יוֹמָם וְלַיְלָה כְּחָדָא דְכְתִיב אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה
חֻקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי. חֻקוֹת שָׁמַיִם דְנִגְדִין וְנִפְקִין
מֵעֵדֵן עֲלָאָה.

פְּתַח וְאָמַר, (שׁוֹפְטִים ד) מְקוֹל מְחַצְצִים בֵּין מִשְׁאֲבִים שָׁם
יִתְנוּ צְדָקוֹת ה' וְגו'. מְקוֹל מְחַצְצִים דָּא קוֹל יַעֲקֹב.

מִחֲצִצִּים כְּמֵא דְאֵת אָמַר, (שמואל א יז) אִישׁ תְּבִינִים. בֵּין
מִשְׁאֲבִים דְּאִיהוּ יְתִיב בֵּין אַנּוּן דְּשִׁאֲבִין מִיָּא מְלַעֲיִלָא
וְהוּא נָטִיל בְּתַרִּין סְטָרִין וְכִלִּיל לְהוּן בְּגוּיָה.

שָׁם יִתְנוּ צְדָקוֹת יי. תַּמָּן הוּא אֲתַר מְהִימְנוּתָא
לְאֵתִּדְבָקָא. שָׁם יִתְנוּ צְדָקוֹת יי. תַּמָּן יִנְקִין צְדָקוֹת
יי וְשִׁאֲבִין. צְדָקוֹת פְּרוּזוֹנוּ (בִּישְׂרָאֵל) דָּא צְדִיק דְּעֵלְמָא
דְּאִיהוּ קַיִים וְקַדִּישׁ, וְאִיהוּ שְׂאִיב וְנָטִיל כֹּלָא וּמְפִיר
לְגַבֵּי יַמָּא רַבָּא אַנּוּן מִיִּין עֲלָאִין. בִּישְׂרָאֵל, דִּישְׂרָאֵל
יִרְתּוּ קַיִים דָּא. וְיַהֲבִיָּה לֹון קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְרוּתַת
עֲלֵמִין.

תּוֹסַפְתָּא

תְּנִינָן מֶל וְלֹא פֶרַע אֵת הַמִּלָּה
כְּאִילוּ לֹא מֶל. בְּגִין דְּתַרִּין
דְּרַגִּין אַנּוּן מִלָּה וּפְרִיעָה. זְכוּר
וְשִׁמּוֹר. צְדִיק וְצַדִּיק. דְּכַר
וְנוֹקְבָא. אוֹת בְּרִית דָּא יוֹסֵף
וּבְרִית דָּא רַחֵל. וְאַצְטְרִיךְ
לְחַבְרָא לֹון. וּבְמָה מְחַבֵּר לֹון.
כַּד אִיהוּ גְזִיר וּפְרִיעַ. וּמֵאן
דְּגְזִיר וְלֹא פְרִיעַ כְּאִילוּ עֲבָדוּ
בִּינֵיהוּ פְרוּדָא, (עד כאן תוספתא)

כִּיּוֹן דִּישְׂרָאֵל שְׁבָקוּ לִיָּה
דְּהוּ גְזִרִין וְלֹא
פְרַעֲיִן. מַה כְּתִיב, (שופטים ה)
אֲז יִרְדּוּ לְשַׁעְרִים עִם יי.
יִרְדּוּ לְשַׁעְרִים, אַנּוּן שַׁעְרֵי
צְדָק הֵווּ יִתְבִּין לְתַרְעֵי וְלֹא
עֲאֲלִין לְגוּ. וּבְהֵהוּא זְמַנָּא (דף
לב ע"ב) כְּתִיב, (שופטים ב) וַיַּעֲזְבוּ
בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת יי וְגו'. עַד

דְּאֵתַת דְּבוּרָה וְנַדִּיבַת לֹון בְּהֵאֵי כְּמַה דְּכְתִיב, (שופטים ה)
בְּפְרוּעַ פְּרַעוֹת בִּישְׂרָאֵל וְגו'.

וְעַל דָּא כְּתִיב חֲדָלוּ פְרוּזוֹן בִּישְׂרָאֵל. חֲדָלוּ פְרוּזוֹן, דָּא

הוא פְּרֻזֹנוֹ דְקָא אֲמָרְן. חֲדָלוּ פְּרֻזֹן, קַיִים קַדִּישָׁא דְלֹא
 אֲתַפְּרָעוּן. (שופטים ה) עַד שִׁקְמַתִּי דְבוּרָה שִׁקְמַתִּי אִם
 בִּישְׂרָאֵל. מֵאֵי אִם. אֵלֹא אֲנֵא נְחַתִּית מִיִּין עֲלָאִין מֵעִילֹא
 לְקַיִמָא עֲלִמִין, בִּישְׂרָאֵל סִתָּם לְעִילֹא וְתַתָּא, לְאַחֲזֹאה
 דְעֲלֵמָא לֹא אֲתַקַּיִים אֵלֹא עַל קַיִמָא דָא. וְרֻזָא דְכֻלָּא
 (משלי י) וְצַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם כְּתִיב, (לך לך עז ע"א).

תִּלְתַּת נַפְקֵי מִחֵד. חֵד בְּתִלְתַּת קַיִמָא עָאל בֵּין תְּרִין. תְּרִין
 יִנְקִין לְחֵד, חֵד יִנְיֵק לְכַמָּה סְטָרִין. פְּדִין כֻּלָּא חֵד.
 הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד יוֹם דְּעָרֵב
 וּבֹקֶר כָּלִיל כְּחֵדָא. הֵינּוּ רֻזָא דְבְרִית יוֹמָם וְלַיְלָה וּבֵיה
 כֻּלָּא חֵד:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מִבְּדִיל בֵּין
 מַיִם לְמַיִם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר שְׁבַעַה רְקִיעִים אֲנֹן
 לְעִילָא. וְכֻלְהוּ קַיִמָא בְּקַדּוּשְׁתָּא עֲלָאָה. וְשְׁמָא קַדִּישָׁא
 בְּהוּ אֲשַׁתְּכַלֵּל. וְדָא רְקִיעָא הוּא בְּאַמְצָעוֹת מִיָּא.
 דָּא רְקִיעַ קַיִמָא עַל גְּבֵי חַיּוֹתָא אַחְרָנִין. וְאִיהוּ אֲפְרִישׁ
 בֵּין מִיִּין עֲלָאִין לְמִיִּין תַּתָּאִין. וּמִיִּין תַּתָּאִין קָרְאִין
 לְעֲלָאִין. וּמֵהָאֵי רְקִיעַ שְׁתָּאן לֹון. דָּא הוּא דְמַפְרִישׁ
 בֵּינֵיהוּ. בְּגִין דְּכֻלְהוּ מִיָּא בֵּיהּ כְּלִילָן. וּלְבַתֵּר נְחִית לֹון
 לְהַנִּי חַיּוֹתָא וְשְׂאֵבִין מִתַּמָּן.

כְּתִיב, (שיר השירים ד) גֵּן נְעוּל אַחוּתִי כֻלָּה גַל נְעוּל מְעִין
 חָתוּם. גֵּן נְעוּל, דְּכֻלָּא אִסְתִּים בֵּיה. דְּכֻלָּא
 אֲתַכְּלִיל בֵּיה. גַּל נְעוּל, דְּהֵהוּא נְהָר נָגִיד וְנִפְיָק וְעֵייל
 בֵּיה וְכֻלִּיל וְלֹא אִפְיָק וְקָרְשִׁי מִיָּא בֵּיה וְקִימִי. מִיָּא
 טַעֲמָא בְּגִין דְּרוּחַ צְפוּן נְשִׁיב בְּאַנוּן מִיָּא וְאֲתַקְרִישׁוּ וְלֹא
 נִפְקִי לְבַר עַד דְּאֲתַעְבִּיד קָרַח (לעיל כט ב) וְאֲלַמְלֵא סְטָרָא
 דְּדָרוּם דְּאִקִּישׁ תַּקְפִּיה דְּהֵאִי קָרַח לָא נִפְקִי מִנֵּיה מִיָּא
 לְעֵלְמִין.

וְחִיזוּ דְּהֵהוּא רְקִיעָא עֲלָאָה כְּחִיזוּ דְּהֵאִי קָרַח
 דְּמִתַּקְרָשָׁא וּמְכַנְסִים בְּגוּיָה כָּל אַנוּן מִיָּין. כֶּךָ הֵהוּא
 עֲלָאָה דְּעֵלִיָּה כְּנִישׁ כָּל אַנוּן מִיָּין וְאַפְרִישׁ בֵּין מִיָּין
 עֲלָאִין לְמִיָּין תַּתְּאִין. וְהֵאִי דְּאֲמָרן יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם.
 בְּמַצִּיעוֹת. לָאוּ הָכִי. אֲלָא יְהִי כְּתִיב. הֵהוּא דְּהוּי מִנֵּיה
 בְּמַצִּיעוֹת מִיָּא הוּי. וְאִיהוּ לְעֵיל דְּקִימָא עַל רִישָׁא
 דְּחִיּוֹתָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֵית קְרוּמָא בְּמַצִּיעוֹת מַעוּי דְּבַר נֶשׁ
 דְּאִיהוּ פְּסִיק מִתְתָּא לְעֵילָא וְשָׂאִיב מַעִילָא וְיַהִיב
 לְתַתָּא. כֶּךָ גְּוֹנָא דָּא רְקִיעַ אִיהוּ בְּאַמְצַעִיתָא וְקִימָא עַל
 אַנוּן חִיּוֹתָא דְּלְתַתָּא. וְאִיהוּ פְּרִישׁ בֵּין מִיָּין עֲלָאִין
 לְתַתְּאִין. תָּא חֲזִי, אַנוּן מִן אַעְדוּ וְאוּלִּידוּ חֲשׁוּכָא. וְעַל
 רְזָא דָּא כְּתִיב, (שמות כו) וְהַבְדִּילָהּ הַפְּרוּכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ
 וּבֵין קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים.

רַבִּי אֲבָא פָּתַח (תהלים קד) הַמְקַרָּה בְּמִים עֲלִיּוֹתַי וְגו' בְּמִים
 אֵלַיִן מִיַּיִן עֲלָאִין דְּכֻלָּא דְּבַהּוּ תַקִּין בֵּיתָא כְּמָא
 דְּאֵת אֲמַר, (משלי כד) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת וּבִתְבוּנָה יִתְכַוֵּן.
 הַשָּׁם עָבִים רְכוּבוּ. רַבִּי יִיסָא סָבָא פִּלְיָג עָבִים ע"ב י"ם.
 עַב דְּאִיהוּ חֻשְׁךָ שְׂמָאֲלָא דְּקִיָּמָא עַל יָם דָּא.
 הַמְהֵלֵךְ עַל כַּנְפֵי רוּחַ דָּא רוּחָא דְּמַקְדְּשָׁא עֲלָאָה. וְרוּא
 דָּא (שמות כד) שְׁנַיִם כְּרוּבִים זָהָב. כְּתִיב (תהלים יח) וַיִּרְכַּב עַל
 כְּרוּב וַיַּעֲוֶף וַיֵּדָא עַל כַּנְפֵי רוּחַ. וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב חַד
 לְבַתָּר אִיגְלִי עַל כַּנְפֵי רוּחַ וְעַד דְּהָאִי אֲתַעַר לָא אֲתַגְלִי
 בַּהֲאִי.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר כְּתִיב, (איוב כח) וַיִּמַּח תַּכְּן בַּמַּדָּה. בַּמַּדָּה
 מִמַּשׁ אֲתַקִּין לָהּ כַּד מָטוּן לְגוּוּהָ. וְאַנּוּן תַּקּוּנָא
 דְּעֲלָמָא כַּד מָטוּ מִסְטָרָא דְּגְבוּרָה. אָמַר רַבִּי אֲבָא כַּד הוּו
 קְדָמָאִי אָמְרִי כַּד הוּו מָטָאן לְהָאִי אֲתַר מְרַחֲשֵׁן שְׂפוּוֹן
 דְּחַפְיָמִין וְלָא אָמְרִין מְדִי בְּגִין דְּלָא יִתְעַנְשׁוּן.
 רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר אֵת קְדָמָאָה דְּאֲתוּוֹן הָוָה שְׂטִיָּא עַל
 אַנְפוּי דְּקִיטְרָא דְּכִיָּא וְאֲתַעֲטַר מְלָרַע מְלָעִילָא
 וְסָלִיק (דף לג ע"א) וּנְחִית וּמִיָּא מִתְגַּלְפִּי בְּגִלּוּפִיָּהּ וּמִתִּיִּשְׁבָן
 בְּדוּכְתִיָּהּ וְאֲתַכְּלִילוּ חַד בְּחַד. וְכֵן אֲתוּוֹן כְּלָהּוּ כְּלִילָן דָּא
 בְּדָא וּמִתְעֲטָרן דָּא בְּדָא עַד דְּאֲתַבְּנִי עֲלִיָּהּ בְּנִינָא
 וַיִּסּוּדָא.

וְכֹד אֶתְבְּנִיאוּ כָּלֵהוּ וְאֶתְעַטְרוּ. הוּוּ מִיִּין עֶלְאִין
 מִתְעַרְבִין בְּמִיִּין תַּתְאִין וְאֶפִּיקוּ בֵּיתָא דְעֶלְמָא (ועל
 דָּא אֶפִּיקוּ תַרְיָן נְהוּרִין חַד דְאֶקְרִי אֶרְץ וְנְהוּרָא דְאֶקְרִי שְׁמַיִם) וְעַל דָּא ב' אֶתְחַזִּי
 בְּרִישָׁא וּמִיִּין סִלְקִין וְנַחְתִּין עַד דְהָאִי רְקִיעַ הוּוּ וְאֶפְרִישׁ
 לוּן. וּמַחְלוּקַת הוּוּ בְּשַׁנִּי דְבֵיהּ אֶתְבְּרִי גִיהֶנָּם דְאִיהוּ נוֹרָא
 דְדִלִיק כְּמָא דָּאֵת אָמַר, (דברים ד) אִשׁ אוֹכְלָה הוּא. וְזִמִּין
 לְאֶשְׂרָאָה עַל רִישֵׁיהּוּ דְחִיבִיא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מֵהֶכָּא כָּל מַחְלוּקַת דְאִיהוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם
 סוּפָה לְהֶתְקַיִים. דְהָא הֶכָּא מַחְלוּקַת דְאִיהוּ לְשֵׁם
 שְׁמַיִם הוּוּ וְשְׁמַיִם בְּהָאִי אֶתְקַיִים. לְבַתַּר דָּא דְכַתִּיב
 וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרְקִיעַ שְׁמַיִם וְגו'. בְּקַטְפִּירָא דְעִילִיתָא
 בְּקַסְטִייהּוּ שְׁכִיחִי וְאֶתְקַיִמוּ. דְהָא תַנִּינָן כְּתִיב, (שמות כו)
 וְהַבְדִּילָהּ הַפְּרוּכַת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים
 דְיִיקָא, דְהָא אִיהוּ רְקִיעַ דְמִפְרֵשׁ בְּגוּ בְּאֻמְצָעִיתָא.

תָּא חַזִּי, כְּתִיב לְבַתַּר יְקוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל
 מְקוּם אֶחָד. מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם מִמַּשׁ. אֶל מְקוּם אֶחָד.
 לְאַתַּר דְאֶקְרִי אֶחָד. וְאִיהוּ יָם תַּתְאָה דְהָא אִיהוּ אֲשֻׁלִים
 לְאֶחָד. וּבְלֹא אִיהוּ לָא אֶקְרִי אֶחָד. וּמִשְׁמַע דְכַתִּיב יְקוּוּ
 דְבֵיהּ מִתְכַּנְּשִׁין כָּלֵהוּ מִיָּא כְּמָא דָּאֵת אָמַר, (קהלת א) כָּל
 הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגו'.

רַבִּי יִיסָא אָמַר אֶל מְקוּם אֶחָד, דָּא אִיהוּ אַתַּר דְכַתִּיב

בֵּיהַּ (ישעיה נד) וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תִמוּט. דִּהָא אִיהוּ נְטִיל
כָּלֵא וְשָׂדֵי בִימָא וּבִיהַּ אֶתְתַּקְנַת אַרְעָא דְכְּתִיב וְתִרְאֶה
הַיְבֻשָּׁה דָּא הוּא אַרְץ. כְּמָא דְאֵת אִמְר וַיִּקְרָא אֱלֹהִים
לַיְבֻשָּׁה אַרְץ.

אִמְאִי אִקְרִי יְבֻשָּׁה. אִמְר רַבִּי יִצְחָק הֵיִינוּ דְכְּתִיב (דברים
טו) לֶחֶם עֹזְנִי לֶחֶם עָנִי כְּתִיב. וּבְגִין דְּאִיהוּ לֶחֶם
עָנִי אִקְרִי יְבֻשָּׁה. וְשָׂאִיב בְּגִוּוּהַ כָּל מִימִין דְּעֵלְמָא וְאִיהִי
יְבֻשָּׁא הוּי. עַד דְּאֵתֵר דָּא אִמְלִי לָהּ וּכְדִין נְגַדִין מִיָּא
אוֹרַח דְּאֲנוּן מְקוֹרוֹת.

וּלְמַקְוֵה הַמַּיִם קָרָא יַמִּים דָּא הוּא בֵּית כְּנִישׁוֹת מִיִּין
דְּלְעִילָא דְתַמָּן מִתְכַּנְּשִׁין כָּל מִיָּא וּמִתַּמָּן נְגַדִין
וּנְפַקִין.

השלמה מזהה שמטות (סימן ל"ב)

שְׁבִיעֵי הוּי בְּמִזְרְחוֹ שֶׁל עוֹלָם וּמִשָּׁם בָּא זֶרַע שֶׁל
יִשְׂרָאֵל כִּי חוּט הַשְּׂדֵרָה מְשׁוּף מִן הַמוֹחַ שֶׁל אָדָם
וּבָא לְאִמָּהּ וּמִשָּׁם הוּא הַזֶּרַע דְכְּתִיב (ישעיה מ"ג) מִמִּזְרַח
אֲבִיא זֶרַעַךְ, כְּשֵׁי־יִשְׂרָאֵל טוֹבִים מִזֶּה הַמָּקוֹם אֲבִיא זֶרַעַךְ
יִתְחַדֵּשׁ לָךְ זֶרַע חֲדָשׁ, וּכְשֵׁי־יִשְׂרָאֵל רָעִים מִן הַזֶּרַע שֶׁכָּבַר
בָּא לְעוֹלָם דְכְּתִיב (קהלת א) הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא. דוֹר שֶׁכָּבַר בָּא.
וּמִאִי מִמְעָרְב אֶקְבְּצֶךָ, מֵאוֹתָהּ מִדָּה שְׁנוּטָה תִּמְיֵד
לְמַעָרְב. וְלָמָּה אִיקְרִי מַעָרְב, מִפְּנֵי שֶׁשָּׁם מִתְעָרְב כָּל

הַזֶּרַע. מִשָּׁל לְמָה הַדָּבָר דּוּמָה, לְבֵן מֶלֶךְ שֶׁהִיָּה לוֹ כִּלְהַ
נָאָה וְצִנּוּעָה בְּחֶדְרוֹ, וְהִיָּה לּוֹקַח מִבֵּית אָבִיו עוֹשֶׁר וּמְבִיא
לָהּ תְּמִיד וְלוֹקַחַת הַכֹּל וּמְצַנְעַת אוֹתוֹ תְּמִיד וּמְעַרְבַת
הַכֹּל. לְסוֹף יָמִים בִּיקָשׁ לְרֵאוֹת מָה אָסַף וּמָה קִיבֵץ הֵיִינוּ
דְּכַתִּיב וּמְמַעְרַב אֶקְבֹּצֶךָ. וּמֵאֵי גִיהוּ בֵּית אָבִיו דְּכַתִּיב
מִמְזוּרַח אָבִיא זֶרַעַךְ מִלְּמַד שְׁמִמְזוּרַח מְבִיא וְזוֹרַע בְּמַעְרַב
וְאַחַר כֵּךְ הוּא מְקַבֵּץ מָה שֶׁזֶרַע. ע"כ: (עד כאן מזהה שמטות)

אָמַר רַבִּי חֵיִיא מְקוּהַ הַמִּים דָּא צְדִיק. דְּכַד מְטָא לְמְקוּהַ
הַמִּים כְּתִיב וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב וְכַתִּיב, (ישעיה ג)
אָמְרוּ צְדִיק כִּי טוֹב. (וכן אור קדמא טוב אקרי. וכן פלהו כתיב בהו כן טוב.
בר יומא תניינא דלא כתיב ביה כן טוב). רַבִּי יוֹסִי אָמַר יִשְׂרָאֵל מְקוּהַ
אִיהוּ. דְּכַתִּיב, (ירמיה יז) מְקוּהַ יִשְׂרָאֵל יִי.

רַבִּי חֵיִיא אָמַר דָּא צְדִיק. הֵינוּ דְּכַתִּיב קָרָא יָמִים. בְּגִין
דְּנַחְלִין וּמְבוּעִין וּנְהַרִין פְּלָהוּ נְטִיל לֹון וְאִיהוּ
מְקוּרָא דְּכָלָא וְאִיהוּ נְטִיל פְּלָא בְּגִינֵי כֵךְ יָמִים. וְעַל דָּא
וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב וְכַתִּיב, (ישעיה ג) אָמְרוּ צְדִיק כִּי טוֹב.
וּבְגִין דְּאֶתְרָשִׁים אִיהוּ אֶפְרִישׁ בֵּין יוֹמָא קְדָמָא
לְתַלִּיתָא וְלָא אֶתְמַר כִּי טוֹב בְּגוּיָהוּ. דְּהָא
בְּיוֹמָא תְּלִיתָא עָבַדַת אֶרְעָא אִיבִין מְחִילָא דְּהָאֵי צְדִיק.
דְּכַתִּיב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב מְזַרְעֵ
זֶרַע עֵץ פְּרִי. מֵאֵי עֵץ פְּרִי. דָּא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע דְּאִיהוּ

עֶבֶד אִיבִין וּפְרִין. עוֹשֶׂה פְּרִי דָא צְדִיק יְסוּד דְּעֵלְמָא.
 לְמִינוּ דְּכָל בְּנֵי נֶשָׂא דְּאִית לֹון רוּחָא קְדִישָׁא. דְּאִיהוּ
 אִיבָא דְּהֵהוּא אִילְנָא רְשִׁים בְּהוּ רְשִׁמָּא לְמִינוּ.
 וּמַאי אִיהוּ, בְּרִית קְדֻשׁ בְּרִית שְׁלוֹם. וּבְנֵי מְהִימְנוּתָא
 לְמִינוּ, לְמִינוּ עָאֲלִין וְלֹא מִתְּפַרְשָׁן מִנִּיהּ. וְצְדִיק עוֹשֶׂה
 פְּרִי הוּא. וְהֵהוּא אִילְנָא אֲתַעְבְּרַת וְאִפִּיקַת הֵהוּא פְּרִי
 לְמִינוּ. לְמִינוּ דְּהֵהוּא עוֹשֶׂה פְּרִי דִּיהוּי כְּפוּתִיהּ.
 זְכָאָה חוּלְקִיָּה מֵאן דְּדָמִי לְאַמִּיָּה וּלְאַבּוּי. וְעַל פִּן
 רְשִׁמָּא קְדִישָׁא בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה בְּגִין דִּידְמִי
 לְאַמִּיָּה. (בְּגִין דְּהִיא דְּרָגָא תְּמִינָאָה וְהִיא נְפִשָׁא דְּפִרְח מְנַה אֶצְטְרִיכַת לְאַתְחַזְזָא קַמָּה
 לְתַמְנִיא יוֹמִין) וְכֹד אֲתַפְרַעַת וְאַתְגַּלִּיָּא רְשִׁמָּא קְדִישָׁא בְּגִין
 דִּידְמִי לְאַבּוּי. וְעַל דָּא עֵץ פְּרִי דָּא אִמָּא. עוֹשֶׂה פְּרִי דָּא
 בְּרִית קְדֻשׁ אֲבּוּי. לְמִינוּ דִּידְמִי לִיהּ וְאַתְרִשִׁים בֵּיהּ.
 אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ עַל הָאָרֶץ. זָרְעוּ בּוֹ. זָרַע בּוֹ מִבְּעֵי לִיהּ.
 מַאי זָרְעוּ בּוֹ. אֶלָּא זָרַע וְא"ו בּוֹ. עַל הָאָרֶץ הָכִי
 הוּא וְדָאִי. דְּהָא הֵהוּא זָרַע אֲשֶׁדִי עַל אֶרְעָא. זְכָאָה
 חוּלְקִיָּהוֹן דִּישְׂרָאֵל דְּאֲנוּן קְדִישִׁין וְדְמִיִּין לְקְדִישִׁין. וְעַל
 דָּא וְדָאִי כְּתִיב, (ישעיה ס) וְעַמְּךָ כָּלֶם צְדִיקִים. כָּלֶם צְדִיקִים
 וְדָאִי. דְּהָא מְהִנֵּי נְפִקוּ וְלִהְנֵי דְמִיִּין. זְכָאִין אֲנוּן בְּעֵלְמָא
 דִּין וּבְעֵלְמָא דְּאֲתִי.

(דף לג ע"ב)

אֲמַר רַבִּי חֵיִיא כְּתִיב, (ירמיה י ונא) עוֹשֶׂה אֶרֶץ בְּכַחוּ. מַאי